

Ruzie in de herberg

EEN ZOMERSE MIDDAG NET buiten Nijmegen. Tijd voor gezelligheid. Maar het wil niet echt gezellig worden op het terras bij het legerkamp. Twee mannen praten met elkaar op een ruziënde toon.

‘En ik zeg je: onze legerleider Trajanus is pas echt Caesar als hij in Rome is ingehuldigd. Tot die tijd is hij gewoon de opperbevelhebber van ons leger.’

‘Hoe kun je dat nu zeggen? Keizer Nerva heeft Ulpius Trajanus geadopteerd als zijn zoon. Nu de keizer dood is, is zijn zoon de nieuwe keizer. Dat hij voorlopig hier blijft, maakt niks uit.’

Iedereen kijkt naar de twee mannen. De ene man is de weldoorvoede herbergier. Hij staat wijdbeens met zijn handen in de zij. De andere is een welgestelde koopman, een handelaar in barnsteen, gereedschappen, sieraden, ijzererts, eigenlijk in alles.

‘Had u de *lijster Belgica* besteld?’ Een meisje brengt een groot dienblad waarop schaaltes staan met lekkere hapjes: gevogelte, vijgen, druiven, olijven en natuurlijk een kruikje vissaus.

De koopman knikt en kijkt naar de schaaltes die het meisje voor hem op tafel zet. Hij trekt zijn neus op en zegt: ‘Die saus stinkt naar rotte vis. Kan er niet iemand komen voorproeven?’

‘Laat mij maar,’ zegt een gerimpeld mannetje dat eigenlijk veel te oud lijkt om nog in soldatenkleden rond te lopen. Voor de koopman ‘nee’ kan zeggen, schuift de grijsaard aan en verdwijnt de helft van het eten in zijn tandenloze mond. ‘Lekker, niks mis mee. Vis moet rotten. Zeg, hoor ik

jullie over een dode keizer praten? Er is toch niets gebeurd met keizer Caligula?’

‘Caligula?’ vraagt de koopman verbaasd. ‘Die is al jaren dood.’

‘Laat die ouwe maar,’ zegt de herbergier. ‘We noemen hem Dementus. Hij is niet meer van deze tijd.’

‘Heb je het over mij?’ roept Dementus boos. ‘Ik ben helemaal niet vergeetachtig. Vraag maar wat en ik geef antwoord.’

De koopman lacht gemeen en vraagt: ‘Waar zijn we hier eigenlijk?’

‘Dat weet ik heus wel, snotneus,’ zegt Dementus. ‘Ik woonde hier al toen keizer Caligula op bezoek kwam.’

‘Nou?’ houdt de koopman vol.

‘Batavorum? Fectio? Albanianum?’ probeert de oude man.

‘Ulpia Noviomagus, goede vriend,’ zegt de koopman.

‘De nieuwe markt van Ulpus. De stad die hier wordt gebouwd, krijgt de naam van onze nieuwe keizer.’

‘Een nieuwe Caesar?’ roept Dementus verbaasd uit.

‘Is de oude dood dan?’

De herbergier maakt een en-nu-ophoepelen-gebaar. Maar de oude man blijft zitten waar hij zit. Hij laat zich de lijster goed smaken.

Even later ploffen een centurion en een legionair vermoeid neer op een van de banken. Het meisje schept twee kommen bier vol en zet ze voor hen neer.

‘Moe van het vechten, jongens?’ vraagt de koopman nieuwsgierig.

‘Vechten? Was het maar waar,’ zegt de legionair.

‘Er is hier al in geen dertig jaar gevochten,’ vult de centurion hem aan.

‘Wij komen net uit de steenbakkerij,’ zegt de legionair. ‘Dakpannen maken voor de nieuwe stad.’

‘Vroeger was alles beter,’ zegt Dementus met een zucht. ‘Ik heb onder Caligula gevochten tegen de Chauken. Maar nu ik bijna vijfentwintig jaar in dienst ben, ga ik met pensioen. Het is tijd om terug te gaan naar mijn geboorteplaats Pompeï.’

‘Zou je dat wel doen, ouwe?’ roept de koopman lachend uit. ‘Na de uitbarsting van de Vesuvius twintig jaar geleden is er van Pompeï helemaal niets meer...’

‘Laat die oude man toch!’ Alle ogen gaan naar de priesteres die het terras betreedt.

‘Ken ik u niet ergens van?’ vraagt Dementus beleefd.

‘Ja, vader, u kent mij,’ zegt de priesteres. ‘Ik ben uw dochter.’

‘Het moet niet gekker worden,’ moppert de oude man. ‘Straks blijkt deze dikkerd hier nog mijn zoon te zijn.’

De koopman springt boos op.

‘Punt I, ik ben niet dik. Punt II, ik ben handelaar. Ik doe aan inkoop en verkoop. Haar bijvoorbeeld, daar is veel vraag naar bij de pruikenmakers in Rome. Zeg, meisje, kom eens hier!’

De serveerster komt naar de tafel en begint af te ruimen.

‘Wat een prachtig blond haar heb je. Daar kan ik je wel een paar

sestertiën voor bieden. Rome zit te springen om lang, blond haar.'

'Ho, ho, dat gaat zomaar niet,' bromt de herbergier. 'Livia is mijn beste slavin. Haar haar is niet te koop.'

'O, nee?' vraagt de koopman. 'Nou, dan koop ik haar toch helemaal! Ik handel in slaven, in haar, in barnsteen, in ijzererts, nou ja, eigenlijk in alles.'

Plotseling springt de jonge legionair tussen beiden. Hij balt zijn vuisten en zegt: 'Jullie blijven allemaal van Livia af. Ze is mijn meisje. Zodra ik geld genoeg heb, koop ik haar vrij.'

'Wat krijgen we nou?' roept de centurion. 'Stiekem verliefd worden is er hier niet bij. Soldaten

hebben geen meisjes. En anders moet ik je ontslaan.' Verhitte koppen, woeste armbewegingen... Het draait werkelijk uit op ruzie op het terras.

Boven al het gekrakeel uit klinkt de stem van het meisje: 'Ik ben van helemaal niemand. Als ik vrij ben, ga ik voor mezelf beginnen.'

Het is de priesteres die de boel weet te sussen. Zacht duwt ze iedereen voor zich uit in de richting van de tempel.

'Kom,' zegt ze. 'De goden weten altijd raad. Onze godin Nehalennia houdt van alle reizigers, zeelieden en handelaars. Kom, vader, u hoort er ook bij.'

'Ik? Ik geloof niet dat ik u eerder heb gezien. Laat me met rust.' Mopperend sluit de oude man toch achteraan in de rij. Hoofdschuddend mompelt hij: 'Het is hoog tijd om met pensioen te gaan.'

Gevecht in de arena

ALS DE KRALEN VAN een ketting lagen de legerkampen en forten van de Romeinen in het Lage Land. De rivier reeg ze aan elkaar tot een kostbaar sieraad. Maar was die ketting sterk genoeg? Caesar Hadrianus vond van niet. Er moest een muur worden gebouwd. Waar hout voor handen was: een muur van hout. Waar steen te vinden was: een muur van steen.

De keizer kwam zelf kijken wat ervan terecht kwam. En waar een keizer komt, wordt er een stad naar hem genoemd. Caesar Ulpus kreeg zijn Ulpia Noviomagus. En naar Hadrianus werd Forum Hadriani genoemd. Een klein maar fijn stadje waar niet meer dan duizend mensen woonden. Er woonden vooral soldaten, maar ook een smid, een pottenbakker, een timmerman, een herbergier, een kapper, een bronsgieter, een priester, een kokkin en een handelaar in amuletten en godenbeeldjes. Het waren kortom al die mensen die het leven in een Romeins stadje aangenaam kunnen maken. Er was zelfs een arena waarin elke week wel iets te doen was. Misschien wel niet zo spectaculair als in Rome, maar toch...

Luister! Dat tromgeroffel, komt dat niet uit de richting van het kleine theater? Ja, het volk stroomt toe. Het heeft wel zin in een verzetje.

Een klarenstoot kondigt de komst van Postumus aan. Hij is de editor die het feestje heeft georganiseerd. Het publiek begroet hem met een luid applaus. Maar zodra de rijke Postumus zijn hand opsteekt, wordt het stil.

‘Welkom stadgenoten. Welkom bezoekers aan onze mooie stad Forum Hadriani. De voorstelling die u gaat zien, is mijn cadeautje aan de stad. Voor wie mij nog niet kent, ik ben Postumus, van Postumus en Zonen, voor al uw tegelvloeren. Ons mozaïek maakt ook van uw bad, latrine en patio een

uniek kunstwerk. En dan stel ik nu aan u voor... rechtstreeks overgekomen uit ons geliefde Rome: de wereldberoemde pantomimespeler Lucius en zijn groep!’ Er volgt een lauw applausje. Het publiek loopt niet meteen warm voor iemand die een toneelstukje komt opvoeren.

Maar dan gaat er plotseling een golf van opwinding door het publiek, want een zwaar bewapende Romeinse soldaat stapt de cirkel binnen. Hij sleurt een tegenstribbelende slavin achter zich aan.

'Help!' schreeuwt de vrouw. 'Red mij!'
Maar alle toeschouwers blijven zitten.
'Kent iemand deze slavin?' vraagt de soldaat. 'Ik heb haar betrapt op het stelen van dit beeldje van de godin Nehalennia.'
'Dat beeldje komt uit mijn winkel,' roept Postumus, de editor. 'Ik verkoop ze in allerlei maten, voor kleine prijsjes. Kom straks allen naar mijn winkel hier om de hoek.'
De soldaat wacht ongeduldig tot de editor is uitgesproken en vraagt dan aan het publiek: 'Wat vindt u, moet deze vrouw worden gestraft?'
De toeschouwers bemoeien zich enthousiast met de zaak.
'Sla haar in de boeien!'
'Voer haar aan de leeuwen!'
'Ik weet iets veel beters,' zegt de soldaat. Hij wijst naar de ingang van de arena en vervolgt: 'We laten haar trouwen met...'
Elkaar vrolijk aanstotend wijzen de mensen naar de ezel die op komt draven. Meteen rukt de dievegge zich los en werpt zich voor de voeten van de toeschouwers.
'Help me dan toch!'

De ezel danst wild in het rond. Hij balkt. Hij bokt. Hij probeert de slavin kopjes te geven. Maar die moet niets van hem hebben en gaat op de vlucht. Plotseling blijft de ezel staan en roept: 'Maar ik hou van je!'
De vrouw kijkt hem verbaasd aan en vraagt: 'Wie ben je dan?'
De man die in het ezelpak zit, tilt de kop van zijn hoofd en zegt: 'Ik ben het, Lucius, de mooiste man van het Romeinse Rijk.'
'O, Lucius,' roept de slavin. 'Red mij!'

